

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Opava, Jaselská 552/16, 746 01 Opava

Opava 27.5.2014
čj. UKZUZ 040044/2014

Zpráva č. 9 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 19.5.–25.5.2014

1. Počasí

Celý týden bylo velmi teplo, minimální i maximální teploty postupně narůstaly až do soboty. Ranní teploty se pohybovaly mezi 6 a 16 °C, odpolední maxima začínala na 21 °C a v pátek a v sobotu místy překračovala tropickou třicítku. To na některých místech znamenalo překročení dlouhodobých teplotních rekordů. Oblačnost byla proměnlivá, většinou však bylo slunečno, jasno až polojasno. Srážky byly ve formě přeháněk, lokálně velmi rozdílné. Většina srážek spadla při přechodu frontálního systému v pátek a v sobotu, místy byly srážky vydatné. Před frontou vál na celém území silný jihovýchodní vítr.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

V teplém a vlhkém počasí vegetace velmi rychle postupuje. Obecně jsou polní plodiny v dobrém zdravotním stavu, avšak po srážkách a silném větru jsou místy polehlé zejména ozimé ječmeny, méně ozimé pšenice a řepky. Lokálně docházelo i k odplavení ornice v porostech cukrovky nebo jsou pozemky silně podmáčené. Postupně se zvyšuje množství škodlivých výskytů houbových chorob v obilninách, olejninách, chmelu i ovocných dřevinách. Naopak výskyt živočišných škůdců jsou v současné době většinou bezvýznamné, výjimkou mohou být jen mšice zejména na peckovinách a škodlivé výskyt některých sledovaných druhů obalečů na jádrovinách. Ostatní živočišní škůdci dělají problémy jen ojediněle. Polní práce se soustřeďují na plečkování cukrovky, případně ošetřování porostů kukuřice herbicidy.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 39–59 BBCH, jazýček praporcového listu již viditelný až konec metání)

Střední výskyt **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** byly zaznamenány v okresech Bruntál (Krnov) a Olomouc (Paseka).

Pozorování napadení listů se provádí při objevení posledního listu (37 BBCH), na počátku metání (51 BBCH) a v době květu (61 BBCH) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Při prvních dvou pozorováních se z odnoží ve vzorku hodnotí napadení třetího listu shora, při třetím pozorování napadení horních dvou listů. Zaznamená se % napadených odnoží pšenice, při posledním pozorování se hodnotí index napadení pro jednotlivá listová patra.

Ošetří se porosty s více než 60 % napadených odnoží nebo při indexu napadení 40 a více % v době květu (61 BBCH).

Střední výskyty septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*) zaznamenali v okresech Bruntál (Krnov), Jeseník (Velká Kraš) a Opava (Bohdanovice).

Sledování septoriové skvrnitosti pšenice se provádí ve fázích 31–32 BBCH (1. až 2. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (krátce po odkvětu) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Sleduje se počet napadených listů a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra.

Ošetří se porosty s 12 a více % napadených listů, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 40 a více % při posledním pozorování.

Výskyty pyrenoforové skvrnitosti pšenice (*Pyrenophora tritici-repentis*) jsou většinou slabé, střední výskyt byl pozorován v okrese Opava (Dolní Benešov).

Sledování pyrenoforové skvrnitosti pšenice se provádí ve fázích 31–32 BBCH (1. až 2. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (prvá zrna dosáhla poloviny konečné velikosti) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Sleduje se počet napadených listů a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra.

Ošetří se porosty s 5 a více % napadených listů, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 40 a více % při posledním pozorování.

Spíše ojedinělý je střední výskyt larev kohoutků (*Oulema spp.*) zaznamenaný v okrese Přerov (Rokytnice). Výskyty všech vývojových stádií jsou v současné době všeobecně slabé.

Pozorování imag se provádí po uplynutí 4 dnů (nemusí být za sebou) s maximální teplotou vyšší než 17 °C, které následují po splnění sumy efektivních teplot SET_{6,0} 110,0 °C denních stupňů DS (orientačně to bývá v období od konce dubna do poloviny května). Kontroluje se 100 smyků v porostech pšenice a ječmene na deseti různých místech rozložených na ploše pozemků (10 míst krát 10 smyků). Pozorování vajíček a larev se provádí po dosažení SET_{6,0} 400,0 °C DS (orientačně u ozimé pšenice ve fázi 32–37 BBCH). Pokud je vylihlých larev méně než 50 %, pozorování se opakuje po týdnů do doby, než se zjistí 50 % vylihlých larev. Kontroluje se 10 odnoží za sebou v řádku na 10 různých místech porostu (celkem 100 odnoží) ve vzdálenosti více než 20 m od okraje porostu.

Předpoklad škodlivého výskytu larev je při zjištění více než 70 brouků na 100 smyků. Ošetřuje se v době, kdy poměr vajíček a vylihlých larev je 1 : 2 nebo vyšší.

JEČMEN OZIMÝ (RF 49–69 BBCH, osiny viditelné nad ligulou praporcového listu až konec květu)

Výskyty houbových chorob včetně chorob pat stébel jsou hodnoceny jako všeobecně slabé. Ojedinělý střední výskyt padlí ječmene (*Blumeria graminis*) zjistili v okrese Olomouc (Šternberk). První slabý výskyt byl zaznamenán 16.5. v okrese Jeseník (Velká Kraš).

Pozorování padlí ječmene se provádí v plném odnožování (25 BBCH), při objevení druhého kolénka (32 BBCH) a na začátku metání (49–51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož.

Ošetří se porosty, u nichž je při prvních dvou pozorováních padlím ječmene napadeno 10 a více % rostlin (25 BBCH) nebo odnoží (32 BBCH), případně při indexu napadení horních dvou listových pater 40 a více % na začátku metání.

JEČMEN JARNÍ (RF 33–51 BBCH, fáze 3. kolénka až počátek metání)

Zdravotní stav porostů se jeví velmi dobře. Po intenzivních srážkách v předchozím období se rovněž ukazuje slušná odolnost proti poléhání.

Ojedinělý střední výskyt síťovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*) pozorovali v okrese Nový Jičín (Sedlnice).

Pozorování síťovité skvrnitosti ječmene se provádí na konci odnožování (29 BBCH), při objevení se posledního listu (37 BBCH) a začátkem metání (51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. V prvních dvou termínech se určí počet rostlin (odnoží) s příznaky napadení, začátkem metání se vypočte index napadení horních dvou listových pater.

Ošetří se porosty, u nichž je napadeno 5 a více % rostlin (odnoží), případně při indexu napadení 50 a více %.

OLEJNINY

Porosty ozimé řepky jsou většinou vyrovnané, zdravotní stav je velmi dobrý, po intenzivních srážkách v minulém týdnu jsou lokálně v různém stupni polehlé. Šešuloví škůdci se objevují většinou jen slabě, výskyty houbových chorob jsou také v současné době jen na slabé intenzitě. Na máku jsou lokálně zjišťovány škodlivé výskyty houbových chorob a ojediněle i mšice makové.

ŘEPKA OZIMÁ (RF 67–75 BBCH, dokvétání až asi 50 % šešulí dosáhlo druhově, resp. odrůdově specifické velikosti)

Střední výskyty larev **bejlomorky kapustové (*Dasyneura brassicae*)** zejména na okrajích pozemků zaznamenali v okresech Jeseník (Javorník) a Olomouc (Velký Týnec).

Výskyt imag se sleduje na rostlinách dvakrát týdně v období od žlutého poupěte do plného květu, fáze 59–65 BBCH, a jednou týdně v období od plného květu do konce květu, fáze 65–69 BBCH. Kontroluje se vždy namátkově vybraných 25 rostlin na protilehlých okrajích pozemku (celkem 50 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde je pozorováno v průměru 0,25 a více imag bejlomorky kapustové na 1 rostlinu. Ošetření v době, kdy jsou již vyhlíhlé larvy, je neúčinné.

MÁK (RF 30–40 BBCH, přizemní listová růžice až stonkování a butonizace)

Některé porosty na Prostějovsku jsou velmi mezerovitě vzešlé. Pravděpodobnou příčinou je nedostatek vláhy při vzcházení.

Střední výskyty **plísňě máku (*Peronospora arborescens*)** zaznamenali v okresech Jeseník (Javorník-Město, Vlčice) a Olomouc (Dub nad Moravou). V okrese Opava (Oldřišov), je na pozemku, kde nebyl dodržen doporučený časový odstup máku, výskyt hodnocený jako silný.

Pozorování plísňě máku se provádí v období od začátku stonkování do začátku květu, fáze 40–52 BBCH. Při úhlopříčném průchodu porostem se na deseti místech prohlédne vždy 10 za sebou rostoucích rostlin.

Ošetří se porosty, kde je plísňí máku napadeno 2 a více % rostlin.

Střední výskyt **pleosporové hnědé skvrnitosti máku (*Pleospora papaveracea*)** byl pozorován v okrese Karviná (Petrovice u Karviné).

Napadení pleosporovou hnědou skvrnitostí máku se sleduje od začátku stonkování do začátku květu (40–52 BBCH) a v době zrání tobolek (70–80 BBCH) na 100 rostlinách (10 rostlin na 10 místech při úhlopříčném průchodu porostem). Zaznamená se % napadených rostlin.

Za škodlivý výskyt se považuje napadení 2 a více % rostlin v období od stonkování do květu a 5 a více % v době zrání tobolek.

V okrese Karviná (Petrovice u Karviné) pozorovali zatím ojedinělý střední výskyt **mšice makové (*Aphis fabae*)** v porostu máku.

Pozorování mšice makové v porostech máku se provádí po ukončení přeletu mšic z brslenů do začátku sekundárního přeletu (orientačně do poloviny května), před květem (fáze 47–49 BBCH) a po začátku sekundárního přeletu (2–3 týdny po zjištění nymf se základem křídel na řepě či bobu). Pozorování se provádí na celé ploše porostu. Za napadenou se považuje rostlina alespoň s jednou živou mšicí. Kontroluje se 100 rostlin (5 míst krát 20 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde do začátku sekundárního přeletu je pozorováno v průměru 5 a více % napadených rostlin, po začátku sekundárního přeletu 20 a více % napadených rostlin.

OKOPANINY

BRAMBOR (RF 21–41 BBCH, vývoj dalších listů až první rostliny v sousedních řádcích se dotýkají)

V okresech Prostějov (Držovice) a Šumperk (Chroměč) zaznamenali 20.5. první výskyty imag **mandelinky bramborové (*Leptinotarsa decemlineata*)**. V okrese Opava (Vršovice) pozorovali 19.5. první vajíčka.

V období hromadného kladení vajíček se sleduje množství brouků v porostu a za 2–4 týdny (tedy celkem třikrát) množství ohnisek larev. Porost je nutno projít nejméně čtyřikrát na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Ošetření se provede v době maxima líhnutí larev. Při normálním průběhu počasí to bývá obvykle v době, kdy první vylíhlé larvy dosáhnou třetího instaru. Ošetří se porosty, kde bylo zjištěno 100 a více brouků na 1 ha nebo 140 a více ohnisek larev, přičemž za jedno ohnisko se považuje skupina 35 a více larev.

CUKROVKA (RF 14–33 BBCH, 4 listy vyvinuty až listy pokrývají 30 % povrchu půdy)

Zjištěné výskyty **mšice makové (*Aphis fabae*)** v porostech cukrovky jsou zatím slabé. Ojedinelý silný výskyt v porostu krmné řepy byl zjištěn v okrese Opava (Malé Hoštice).

Ošetření se signalizuje u semenaček při zjištění prvních larev mšice makové se základy křídel, u technické cukrovky při ukončení hlavního přeletu, tj. když 95 % okřídlených mšic opustilo brsleny.

Na Prostějovsku (Mořice, Pavlovice u Kojetína) se lokálně v porostech vyskytují ohniska **plevelných řep (*Beta vulgaris*)**.

CHMEL (RF 21–33 BBA, první pár vedlejších výhonů viditelný až rostliny dosáhly 30 % výšky drátu)

Ve chmelnicích probíhá první oborávka chmele.

První výskyty **plísně chmele (*Pseudoperonospora humuli*)** byly zjištěny 21.5. v okresech Olomouc (Velký Týnec) i Přerov (Prosenice).

Pokračuje přelet okřídlených samiček **mšice chmelové (*Phorodon humuli*)** ze zimních hostitelů, výskyty larev na chmelových rostlinách jsou zatím slabé.

Výskyt mšice chmelové se sleduje jednou týdně od zavedení chmele.

Ošetření chmele se provede při průměrném výskytu 50 a více mšic na 1 list nebo při napadení 10 a více % hlávek v období začátku tvorby kolonií larev na listech chmelových rostlin.

OVOCNÉ DŘEVINY

V intenzivních sadech převládají slabé výskyty škodlivých organismů, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzivních sadech a na rozptýlené zeleni. Z chorob jsou významné zejména střední až silné výskyty padlí jabloně. Ve feromonových lapácích jsou lokálně zjišťovány škodlivé výskyty obaleče jablečného a jabloňového, na neošetřovaných peckovinách se objevují až střední výskyty mšice slíkové. Jsou zjišťovány další lokality se silnými výskyty housenek bekyně zlatořité, které způsobují místy až holožírý. Jsou lokálně nacházeny v okrasných alejích jaderovin i peckovin.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 71–73 BBCH, velikost plodu do 10 mm až druhý opad plodů)

Silné výskyty **padlí jabloně (*Podosphaera leucotricha*)** byly lokálně pozorovány v okrese Olomouc (Náměšť na Hané, Tršice), střední v okrese Jeseník (Javorník-Město).

Ošetření se signalizuje v období sekundárního šíření choroby ve fázi 55 BBCH (zelené poupě) a opakuje se podle potřeby (infekční tlak, intenzita růstu, použitý přípravek) přibližně až do fáze 76 BBCH (plody velikosti vlašského ořechu).

První výskyt **strupovitosti jabloně (*Venturia inaequalis*)** hlásili 20.5. z okresu Prostějov (Dětkovice).

Pokud nejsou k dispozici údaje o délce ovlhčení listů, případně zralosti reprodukčních orgánů patogena, lze termín zralosti askospor odhadnout přibližně podle fenofáze hostitele, což bývá obvykle ve fázi 53–54 BBCH (zelená špička až myší ouško). Ošetření je signalizováno po zjištění prvních zralých askospor, nejpozději ve fenofázi 54 BBCH v případě preventivní ochrany nebo při splnění podmínek pro infekci. Další ošetření se odvíjí od povětrnostních podmínek (délka ovlhčení listů), často se využívá ošetření před očekávanými srážkami, ale tak, aby postřik na listech a plodech dokonale zaschl.

Nálety samců **obaleče jablečného (Cydia pomonella)** do feromonových lapáků mají různou intenzitu. Silné výskyty byly zaznamenány v okresech Frýdek-Místek (Rychaltice) a Přerov (Tučín).

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se provede vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny, pokud trvají vhodné podmínky pro kladení vajíček, tedy pokud večerní teploty ve 21 hodin středoevropského času dosahují alespoň 17 °C.

Výskyty samců **obaleče jabloňového (Hedya nubiferana)** zaznamenané odchylem do feromonových lapáků jsou lokálně střední v okrese Karviná (Nový Bohumín) až silné v okrese Frýdek-Místek (Rychaltice).

Přílet samců obalečů se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se v případě potřeby provádí vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny.

Silný výskyt housenek **bekyně zlatořitné (Euproctis chrysorrhoea)** byl pozorován na jabloňové aleji v okrese Olomouc (Uničov).

Za škodlivý se považuje výskyt 4 a více housenek v průměru na jeden letorost.

Peckoviny

SLIVŮŇ (RF 71–73 BBCH, velikost plodu do 10 mm až druhý opad plodů)

Lokálně až střední výskyty **mšice slíkové (Brachycaudus helichrysi)** zaznamenali v okresech Jeseník (Javorník-Město), Olomouc (Tršice) a Šumperk (Mohelnice).

Napadení letorostů mšicemi se sleduje v období prvního opadu plodů po odkvětu až zbarvování plodů, fáze 71–81 BBCH (orientačně duben až červenec).

Ošetření se provede při napadení 5 a více % letorostů koloniemi mšic.

Střední výskyt **obaleče švestkového (Cydia funebrana)** ve feromonových lapácích byl pozorován v okrese Přerov (Osek nad Bečvou), silný výskyt zaznamenali v okrese Karviná (Nový Bohumín).

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ochrana proti současné, tj. první generaci obaleče švestkového, která působí propad plodů, není obvykle účelná. Pouze v letech s nízkou násadou plodů a velmi vysokou populační hustotou obaleče švestkového je vhodné ji provést, a to po zjištění první výrazné letové vlny.

Ošetření se signalizuje v období letu imag letní generace, a to v první třetině letové křivky této generace. Ochranný zásah je vhodné směřovat proti právě se líhnoucím housenkám, tj. asi týden po vrcholu letové vlny. U raných a poloraných odrůd většinou stačí jedno ošetření. U pozdních odrůd, pokud nadále trvají vysoké přilety samců do feromonových lapáků, se provede druhé ošetření, a to přibližně 10 dnů po prvním.

Silný výskyt housenek **bekyně zlatořitné (Euproctis chrysorrhoea)** byl pozorován na stromořadí švestky domácí v okrese Opava (Bolatice).

Za škodlivý se považuje výskyt 4 a více housenek v průměru na jeden letorost.

TŘEŠEŇ

První výskyty imag **virtule třešňové (Ragoletis cerasi)** na žlutých lepových deskách pozorovali 20.5. v okrese Olomouc (Náměšť na Hané) a 22.5. v okrese Jeseník (Javorník-Město).

Množství imag se sleduje od dosažení 90 % velikosti plodů do konce června ve dvoudenních intervalech na 3 žlutých lepových deskách.

Za škodlivý výskyt se považuje zjištění více než 1 imaga na lepovou desku a den.

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sitek